

PETER DONKERSLOOT
HET JONGETJE DAT
SCHILDER WERD

EEN AUTOBIOGRAFIE

HOOFDSTUK 1

Amsterdam, 1994

Het was eindelijk voorjaar in Amsterdam. De lage zon scheen over de lengte van de gracht en verlichtte het groene alg tot wel een halve meter diepte, waardoor de eenden op hun eigen schaduw leken te drijven. De Munttoren sloeg drie uur in de middag.

Achter de gesloten gordijnen van de entresol boven in mijn gecombineerde woon- en schilderruimte aan de Herengracht werd ik wakker. De herinneringen aan de lange nacht stroomden pijnlijk mijn ontwakende bewustzijn binnen. Zoals elke keer na een zuipnacht zag ik, met de ogen nog dicht, de afkeurende blik van mijn vader. Hij keek me aan met een trieste blik, sloeg langzaam zijn oogleden neer, schudde traag zijn hoofd en verdween dan uit mijn beeld.

Ik kroop op handen en voeten uit bed, min of meer als een kale aap, hield mij staande aan een kledingkast en probeerde tevergeefs de spiegel te mijden. Ik zag een verlopen dertiger met halve baard, bleek en moe, met een gezichtsuitdrukking waarin niets meer te vinden was van de heldere schoonheid die mijn moeder nog gekend had. De kuiltjes die vroeger in mijn wangen plooiden als ik lachte, hadden zich verlengd tot lange groeven, die elkaar op slechte dagen zoals deze onder de kin ontmoetten en samen één lijn vormden van oor naar oor, de aanzet van de eerste onderkin die door een te laag vetgehalte slechts een slappe willoze rimpel was.

Het langzaam uit mijn hoofd vloeiende bloed deed mij wankelen. Ik greep onder de spiegel de trapleuning vast. Achter mijn verwarde haar was mijn voorhoofd gefronst zonder dat ik daar mijn spieren voor aanspande, de frons was al ingegroeid. Mijn ogen hield ik zo veel mogelijk gesloten om de lente buiten te houden.

Ik strompelde de trap af naar de keuken. Mijn hoofd met één hand ondersteunend, griste ik op de tast naar pijnstilling, nam er

twee en sloeg ze weg met een aangebroken blikje bier dat op het aanrecht stond.

Met voorzichtige pas, bonkend en botsend tegen deurpost en plint, liep ik achter mijn sloom verende ochtendpiemel de trap weer op naar de slaapkamer en plofte daar in mijn nog warme donzen bunker.

Een uur later werd ik gewekt door een streep zonlicht die zich door de gordijnen priemde, recht in m'n smoel.

't Is lente. Het belooft een mooie dag te worden,' sprak ik ironisch. Het was inmiddels na vieren.

Ik ging wat rechter overeind zitten en aaide m'n kat Juul, die knorrend bij me op bed was komen liggen. Ik keek over de rand van de entresol naar beneden en overzag mijn atelier.

Op m'n schildersezal stond een groot portret, een mooie oude mannenkop van een professor die mij de eer had verleend hem te vereeuwigen als afscheidsgeschenk aan zijn universiteit waar hij na veertig dienstjaren met emeritaat ging. Een karakteristiek, beetje meewarig gezicht, met lange gehaakte neus en hangogen. Hij droeg een honderd jaar oude universitaire zwarte toga, met wit kanten boord en hangende strik en op zijn borst fonkelden enkele onderscheidingen die mij nogal wat uren gekost hadden om te schilderen. Ik was erg trots op het schilderij en de gasten vannacht leken ook onder de indruk.

Ik zag de witte cokevlekken op de zwarte glazen salontafel, de sigarettenpeuken op borden en in propvolle asbakken en de halflege glazen. Ik bedacht dat dit leven alleen maar draaglijk was omdat ik zo zelfvoldaan was in m'n werk als kunstschilder. Wat een treurigheid gaf dit idiote drank- en drugsgebruik, wat een totale leegte, als ik niet óók mijn artistieke en mijn doorzettingsvermogen achter de schildersezal zou hebben gehad. Want wat er ook allemaal gebeurde in mijn benevelde nachten, opeens, ja opééns kon ik kappen met het gezuip en dan sloot ik mij op in mijn tweede atelier in de provincie, in Tiel, de stad van mijn moeder, en dan bleef ik weken doorwerken, zonder drugs en met weinig alcohol.

Ja, dit zware bestaan was gek genoeg wel te doen. Ik was mid-

den dertig en zag dit bizarre leven als iets tijdelijks. Zoals je op jonge leeftijd onbewust doordrongen bent van de vele wentelingen die je nog te wachten staan. Je wéét het niet, maar je vermoedt het wel: dat je ooit de juiste liefdespartner zal vinden, evenals geld en groot geluk. Alles zal goedkomen!

‘Was het gezellig gisteravond?’ vroeg ik zachtjes aan Juul, de mooie dikke cypere kater, terwijl ik op zijn kopje krabbelde. ‘Wat is er allemaal gebeurd in godsnaam? Ik zie alleen maar vage beelden; hoe ben ik begonnen en hoe ben ik geëindigd?’

Hoe ik geëindigd was leek een overbodige vraag, gezien de bende om me heen. Naast mijn bed stond een bierglas halfvol whisky, met een peuk erin. Op het nachtkastje lag een stapel seksboekjes, met bovenop het blad *Busen*, waarin mollige Duitse meisjes en vrouwen met buitensporig groot, meestal sponzig roze tietwerk stonden afgedrukt, die zich door de fotograaf allesbehalve preuts hadden laten vastleggen. In bijna alle gevallen zag je hun bikinibovenstukje door zonverkleuring om die *Busen* heen in witte huid afgetekend, evenals het slipje in witvlees, dat rondom hun ongeschoren schaamhaar te zien was.

De foto van m'n vader stond met het beeld naar de muur gedraaid. De rukboekjes lagen op de bijbel, die was opengeslagen op het boek ‘Prediker’. Met m'n zatte kop probeerde ik daar nogal eens in te lezen, zo'n regel of vijf, waarna ik diep onder de indruk in slaap zakte. Ik denk niet dat ik tweeduizend jaar geleden bij schrijver en uitgever tot de gewenste doelgroep behoorde, noch dat zij zich enige voorstelling konden maken van deze toekomstige liefhebber van hun werk, beneveld door dranken en drugs die toen nog uitgevonden moesten worden.

Een paar dingen werden me langzaam duidelijk: de expositie gisteren in Den Haag, in Des Indes, was een succes geweest. Er waren een paar werken verkocht aan een Haagse zakenman, ene Willem, een mooi figuur met lang grijs haar én strak in het pak, en een groter deel aan een kunsthandelaar, een prachtige vrouw, Céline. Zij was naderhand nog meegegaan naar Amsterdam, naar café-restaurant Tartufo, om te eten met z'n allen. Een hele groep mensen, niet alleen van mijn opening, er zaten ook andere men-

sen bij, maar wie dat nou waren... Ik heb niet afgerekend volgens mij. Daarna naar de kroeg. Na sluitingstijd heb ik mensen meegenomen naar huis. Jur was erbij, Joost en Adje, die om twaalf uur jarig was geworden. Maar verder?

Er lag weer een pakje coke op tafel, door mij aangeboden zoals gebruikelijk. Stelletje armoedzaaiers en krentekakkers, zeikstralen, zij zullen nooit eens een piek uitgeven aan dat spul. Céline ging helaas niet mee naar het café, anders had ik haar de verdere nacht zeker van m'n beste kant laten zien en geprobeerd haar het hof te maken en in m'n bed te krijgen. God, wat een heerlijke vrouw was dat. Een dagje ouder dan ik, eind dertig schatte ik, maar nog steeds van een meisjesachtige allure met bijbehorend sportief bewegend lichaam. Een iets te bruin gezicht voor het jaargetijde, onder krullend donkerblond, opgestoken haar, lichtroze lippenstift, warme bruine ogen en een mond om te verkrachten zo vrouwelijk en sensueel, met precies het gebit erin dat je verlangt bij een oudere vrouw: nog fris wit, goed passend sluitwerk en zonder over- of onderbeet. Ik heb een zwak voor mooie monden. Ik lijd aan een speciale vorm van de ziekte heterofilie, op z'n Latijns gezegd, waarbij de patiënt een niet te onderdrukken aandrang voelt om met zijn geheven lid in de mond van een vrouw te treden.

Welnu. We hadden de afspraak dat ik haar eind van de maand de zes werken die ze had aangekocht zou komen brengen in haar galerie in Den Haag. We zouden dan meteen ook een expositie van mijn nieuwe werk bespreken. Dat werd mijn herkansing. Ik moest en ik zou dat lichaam ontkleed in mijn handen krijgen. Ik fantaseerde over dat enorme wiebelende décolleté onder haar zacht beige kasjmier truitje, lichte zijden blouse en parelsnoertje, geile Haagse kak. Je weet nooit wat er tevoorschijn komt, dacht ik begerig. Op de grond lag een tijdschrift dat ik van haar gekregen had, een sjiek glossy blad met een artikel over haar galerie, waarbij een mooie foto van Céline stond afgedrukt, waar je door de lichtval haar tepels vaag door haar zomerse blouse zag drukken. Ook had ze een strak rokje aan tot boven haar knieën. Ze had krachtige benen met bijna mannelijke kuiten, smalle enkels en

daaronder kleine elegante voeten met mooi bordeauxrood gelakte nagels in een soort open pumps. Ik had weleens een van de aantrekkelijkste meisjes van Amsterdam, met een buitenaards mooi, klassiek gezicht, uitdagend vooruitstekende borsten en elegant slank onder de taille, opeens in een ‘blote-benen-jurkje’ gezien op straat, waardoor ik zag dat haar kuiten zonder duidelijk versmalde enkels eigenlijk als rechte staken in de schoenen verdwenen. Ik kon die vrouw in het café daarna eigenlijk nooit meer aanschouwen zonder aan die seksloze onderbenen te denken. Haar aanblik deed me niets meer.

Ik had gisteren tijdens mijn nachtelijke onanie voor het sla-pengaan de foto van Céline meermalen voor mij gehouden. Rukken met coke is een hel op aarde. Je bent dronken, geil en impotent tegelijk en zit maar te sjoeren aan een piepklein slap, kouwig piemeltje, net zolang tot er met moeite een soort kabouterorgasme komt, drie druppels roze – met wat bloed vermengd – sperma, en een kletsnat lichaam van zweet en inspanning. Het enige voordeel van zo’n duiveluitdrijving is dat je daarna vaak meteen in slaap valt.

Mijn schildervriend Jur en oudere vriend Adje hadden elkaar gisteravond voor het eerst ontmoet en Jur had gezegd: ‘Als je Adje wordt genoemd, dan heet je Adriaan of Adolf’, en hij lachte om het krankzinnige idee dat iemand na de oorlog nog Adolf was genoemd. Ze hadden naast elkaar op mijn roodlederen Chesterfieldbank gezeten, schuin tegenover de haard.

Adje had iets gemurmeld wat leek op ‘Adriaan’ en beteuterd naar z’n schoot gekeken. Als enige in het gezelschap was ik ervan op de hoogte dat hij weldegelijk Adolf was genoemd, omdat hij – tien jaar na de oorlog – geboren werd op 20 april, de geboortedag van Adolf Hitler. Zijn oude vader bleef de Heiland aanbid-den, ondanks de duidelijke bewijzen van het leed en de genocide die hij had aangericht. Hij ontkende de Holocaust en noemde zijn enige zoon schaamteloos Adolf. Adje, een journalist aan het linkse front, droeg het zeer pijnlijke geheim met zich mee. In een roes van cocaïne en liters wijn had hij het me ooit in tranen opgebiecht.

Pesterig was ik vannacht over de ‘zes miljoen-leugen’ begonnen. Ik vond het spannend om het gezicht van Adolf en van de Joodse Jur te zien, zo dicht naast elkaar, maar toch met onmeetbaar grote tussenruimte. Ik zei: ‘Er zijn echt mensen, Adriaan, dat geloof je niet, die nu nog beweren dat er totaal geen Joden zijn vergast in de oorlog, ook geen andere mensen en zeker geen zes miljoen...’

Adje had z’n weerloze gezicht afgedraaid. Niemand was erop ingegaan.

‘Maar joh, al was het er maar één geweest, zoiets dóé je gewoon niet,’ was ik doorgegaan.

Jur was opgestaan en naar het pakje coke op tafel gelopen. Van een bankbiljet had hij een snuifrolletje gedraaid en gezegd: ‘Ander onderwerp graag, Peter.’

Wie waren er nog meer vannacht? Ik kon mij de avond nog steeds niet geheel voor de geest halen... Joost had z’n vriendin gebeld: ‘We zitten bij Donkersloot, drinken nog wat, maar ik ga het niet laat maken, hoor.’

Ze had wat teruggezegd waardoor hij even stil was geweest.

‘O, is het al half vijf? Hoe laat gaat die kroeg dan dicht, zeg... we zijn hier voor mijn gevoel pas net.’

Hij was als eerste naar huis gegaan, dacht ik... Maar hij was een paar uur later ook weer teruggekomen, toch? Beelden van de avond druppelden langzaam binnen. Volgens mij was hij onderweg naar de voordeur beneden op de brede marmeren trap even gaan zitten en toen in slaap gevallen en door de advocaten van het kantoor onder mijn huis wakker getikt heel vroeg in de ochtend. Toen is hij maar weer naar boven gekropen, volkomen de kluts kwijt, die dronken intellectueel, en heb ik voor iedereen een taxi gebeld. Joost was een jonge schrijver, ongeveer mijn leeftijd. Hij at vaak mee in restaurant Tartufo, maar ging daarna zelden mee het café in, meestal braaf en plichtsgetrouw naar huis om nog wat te schrijven. Maar nu was hij meegegaan en zoop lekker met ons de whisky op die ik cadeau had gekregen in Den Haag, een anderhalve-literfles veertig jaar oude Schotse trots. Hij had zelfs een snuifje genomen, ja hoor, deze keer was Joost ‘all the

way' gegaan, omdat Adje jarig was denk ik. Het was dus 20 april, zoveel wist ik zeker.

Waren we dan maar met z'n vieren geweest? Alleen mannen? Ja, zoals gewoonlijk waren er weer eens geen meiden bij. En dus werd er eindeloos gezeurd en gezeken over seks en vrouwen, teleurstellende relaties en geheime liefdes. Het bekende coke-gelul, zo vatte ik de nacht samen. En wéér was het over de aanslag gegaan natuurlijk.

'Ik kom er maar niet overheen,' had Joost een aantal keer gezegd. 'Hij heeft jou en mij ook heel serieus verdacht Peter, heb ik gehoord.'

'Ja, en terecht. Ik zie ons dat samen wel even doen, een handgranaat onder een auto plaatsen midden in de nacht.'

'En dan ook nog de auto van een vriend van ons,' zei Joost en hij had naar z'n glas gestaard.

'Maar ik begrijp Rob wel hoor, dat hij iedereen nauwkeurig nagaat en uitpluist. Tenslotte is er nu na vier maanden nog steeds helemaal niets bekend over de eventuele dader van de aanslag. Ik denk dat ik helemaal gek zou worden, terwijl Rob weer gewoon aan het werk is, met twintig assistenten aan die schilderklus in Japan notabene. Onbegrijpelijk hoe sterk die man is...'

Het was voor ons, goede en minder goede vrienden van Rob Scholte, maar slecht te verdragen dat iemand hem met een bom-aanslag in zijn auto had willen vermoorden. We dachten wel door de wol geverfd te zijn en tegen ellende opgewassen, wij, mannen en vrouwen van de wereld, maar dit drama, midden in ons Amsterdam, zo onverklaarbaar, bloederig en gruwelijk, was voor ons echt te veel. We praatten er nog elke dag over.

'Ik vraag me af of ik ook niet beter een tijdje Amsterdam zal verlaten. Ik speel met de gedachte om naar Spanje te vluchten,' had ik gezegd.

'Alsof jij ook zo beroemd bent als Rob Scholte,' had Adje me aangevallen. 'Ik denk dat jij nog wel over straat kunt, hoor.'

'Wie zegt dat het om Rob z'n roem of succes ging?' had Jur gevraagd. 'Misschien was het wel een boze of jaloezerse vrouw, daar denken wij in onze vooringenomenheid nooit aan hè. Ik heb nog

niet één keer de verdenking op een vrouw horen uitspreken. En we zijn zo geëmancipeerd, toch?’

Ontroerd en een beetje stil hadden we in gedachten nogmaals de beelden afgespeeld van Robs brandende BMW in de Jordaan, in de scherpe winterochtendzon. Het leek wel een filmset.

Ik richtte me op om opnieuw uit bed te gaan. Ik was eigenlijk best weer in redelijke doen geraakt dankzij dat tweede dutje, de pijnstilling en een half flesje witte wijn dat ik uit de ijskast had gehaald en aan de mond had leeggedronken. En nu had ik ontzettend veel zin in een koud tapbiertje, dus na het douchen zou ik naar het café gaan, maar eerst ging ik nog even op de Chesterfieldbank liggen om me te warmen aan het zonnetje dat door de ramen de kamer in scheen.

Ik dacht na over Céline. Ik bemerkte lichte verliefdheidsgevoelens, diep in me zat een prettige, maar spannende onrust. Ik haalde me haar ogen weer voor de geest. Loenste ze nou een beetje met haar rechteroog? Ik concentreerde me op mijn herinneringen aan haar van gisteren. Ik hield van loensende ogen, voelde me daarbij thuis. Ik had haar gezicht nu heel close voor me en zag haar rechter, donkerbruine iris met zekerheid iets naar binnen buigen. ‘Prachtig,’ zei ik tegen mezelf en hield de ogen zo lang mogelijk in gedachten, tot ze langzaam wegvloeiden, even uit beeld bleven en daarna nog groter en scherper weer opdoemden...

Onderweg naar m’n jas likte ik met een natte vinger nog de laatste coke van tafel, een flinke witte vinger veegde ik af aan het tandvlees van m’n kiezen. Via de gangspiegel inspecteerde ik nog even het gelaat. Haartjes beetje achter m’n oren gekamd. Ik zag er niet heel erg slecht uit, dat was weleens minder geweest na zo’n lange nacht, al was ik wel een beetje bleek.

‘De wijsheid van een mens doet zijn aangezicht lichten, zodat de hardheid daarvan verandert,’ schoot me te binnen uit ‘Prediker’. ‘Zoiets was het toch?’ zei ik tegen mezelf. ‘Wordt je kop dan harder, of juist zachter?’

Het zal wel zachter zijn, maar wel witter, concludeerde ik en liep toen de deur uit, de trap af, toch maar weer naar Tartufo. ‘Ach, het is weer borreltijd tenslotte,’ mompelde ik met een lichte glim-

lach op m'n wangen. De Munttoren sloeg vijf keer toen ik over de Munt het Singel op liep.

‘Zal ik jou eens wat vertellen?’ zei ik na een korte stilte tegen het lange blonde meisje dat achter de tap stond en mij bediende. ‘Ik heb nog nooit van m'n leven om een clown gelachen. Ook niet als kind. Ik begrijp gewoon niet wat er leuk aan is.’

Het halve flesje witte wijn van zojuist en nu dat bier wekten opnieuw pijlsnel mijn roes op. ‘Op oud ijs is het snel vriezen,’ zei m'n vader altijd.

Het meisje achter de bar heette Micky. Ze nam mijn mening over clowns voor kennisgeving aan en ging door met glazen spoelen.

‘Net als Charlie Chaplin, die heb ik ook nooit leuk gevonden,’ ging ik verder. ‘Sterker nog, ik vind het een oervervelend ventje.’

Ik nam een paar ruime slokken van m'n tweede biertje waardoor het glas al meteen voor de helft leeg was en keek eens in het rond of er al bekenden te vinden waren bij wie ik kon aanschuiwen. Het was nog voor zessen, dus mijn vrienden zouden pas over een half uur of een uur binnen dwarrelen. Ik stak een sigaret op.

‘De Dikke en de Dunne, kijk, dat is wél leuk, daar krijg ik de slappe lach van. Gek hè, dié weer wel.’

Micky droogde haar handen af en ging achter de tap op een kruk zitten. ‘Heb je het grote nieuws al gehoord?’ vroeg ze.

‘Nee... zijn Peppi en Kokki uit mekaar?’

Ze vervolgde: ‘Iemand van jouw gezelschap gisteren, die knappe vrouw met wie jullie gister hier aten, heette die niet Céline?’

Ze keek me vragend aan en merkte dat ik niet op de hoogte was. ‘Die heeft een heel ernstig ongeluk gehad op het Weteringcircuit, gisteravond, toen ze hier vandaan kwam. Ze is naar het AMC gebracht en vannacht hebben ze haar benen moeten amputeren. Ik hoorde het van m'n buurvrouw, die werkt in het AMC.’

Micky raakte er een beetje opgewonden van, dat kon ik nog net registreren.

‘Bij het Weteringcircuit is ze met haar autootje onder een tram

terechtgekomen, door de brandweer uitgezaagd en meegenomen. Ze hebben de hele tram omhoog getakeld.'

Mijn lichaam werd gevoelloos. Ik zag het autootje voor me waar we gisteren mee uit Den Haag waren gereden, een kleine Autobianchi, ik rook nog het skai leder waar ik op zat met m'n benen opgetrokken en m'n knieën zo ongeveer bij m'n oren...

'Het schijnt echt een spektakel geweest te zijn op het Circuit, half Amsterdam heeft het gezien,' ging Micky verder.

Ik zei zo onverschillig mogelijk: 'Jeetje.' Ik moest dit even alleen verwerken, voelde ik; het bloed liep weer uit m'n hoofd weg en ik was bang dat ik flauw zou vallen. Ik schoof mijn kruk naar achteren en liep snel naar de wc. Met m'n broek aan ging ik op de bril zitten en probeerde mijn hoofd op orde te houden.

'O lieve Céline, o lieve Céline, godverdomme!' fluisterde ik zacht.

Ik drukte beelden weg die ik spontaan in mijn hoofd creëerde over haar uitzaging, het verwrongen autootje en haar prachtige gezicht in de kreukels, bloed, veel bloed... Ik zag onder een zwevende tram haar krachtige benen telkens voor me op straat liggen, wat natuurlijk nooit kon, want er werd pas in het ziekenhuis geamputeerd... Ik schudde m'n kop om de gedachten niet toe te laten.

Ik legde mijn hoofd op mijn schoot, kreeg pijnlijke druk achter m'n ogen en m'n vaders gezicht doemde weer op. Nu keek hij liefdevol, zelfs ontroerd en ik hoorde hem zeggen: 'Dit komt niet door jou hoor, jongetje.'

Flarden van gedachten vlogen door m'n hersenen: wat ik haar in mijn seksuele fantasie vannacht allemaal voor smerigs heb laten doen, terwijl die arme meid lag te sterven van pijn en angst in het ziekenhuis. Ze was hopelijk buiten westen, direct na de klap. Ook haar aankoop van zes schilderijen zou nu niet verder afgehandeld worden natuurlijk, ik kon fluiten naar mijn geld.

O... Ze had een dochtertje... O help, ze had een dochtertje, verdomme, ze vertelde het in de auto, een jong meisje dat gedeeltelijk bij vader, maar meestal bij haar woonde... Pipa, Pippi, of Pipo, zo'n soort naam. Ze had ervoor moeten vechten tegen haar

[LEES VERDER IN HET BOEK]